

НАПРЯМ 8. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У МОВНОМУ ПИТАННІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-398-2-39>

Чорноус О. В.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького державного університету внутрішніх справ
м. Кривий Ріг, Україна*

АНТРОПОНІМИ ЯК ДЖЕРЕЛО ҐЕНДЕРНОЇ ТА ЕТНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Процеси євроінтеґрації в мовному питанні сьогодні репрезентовані низкою аспектів, з-поміж яких чільне місце відводиться стандартизації мовних норм, популяризації вивчення іноземних мов, сприянню збереженню багатомовності, а також наближенню мовної політики країн до європейських стандартів. Поза усяким сумнівом, реалізація цих кроків створюватиме умови для ширшої взаємодії культур та ефективної комунікації між представниками різних мовних спільнот.

У цьому контексті особливої актуальності набувають антропоніми, які не лише виконують практичну функцію номінації та ідентифікації особи в соціумі, а й слугують важливим джерелом інформації для її оточення. Прикладом може послугувати Велика Британія, де чотири виміри ідентичності людини (релігія, географічне походження, етнічна основа та мова) «виводяться на базі особового імені та прізвища – їх морфології, етимології, історичної та сучасної географічної дистрибуції» [3, с. 103]. В Україні зафіксована в документах антропонімна формула та неофіційні іменування так само можуть бути цінним інформаційним ресурсом для інших мовців. Так, особові імена можуть вказувати на етнічну належність носія: наприклад, чоловічі наймення Іван, Жан, Джон і Хуан хоч і мають спільного «предка» з давньоєврейської мови, однак нині репрезентують різні національні іменники [5]. Більш виразними в цьому контексті є зменшувально-пестливі форми офіційних антропонімів: варіанти Іванко, Івасик, Івась переконливо маркують носіїв-українців. Не менш інформативними можуть бути й прізвища, зокрема завдяки суфіксам -енк-о, -ук, -юк, -чук тощо, які на сьогодні визнані найхарактернішими українськими антропонімійними формантами [6, с. 122–123]. На противагу узвичаєним постають чужомовні особові імена, з різних причин присвоєні

українцям. Так, згідно з інформацією Міністерства юстиції України у II півріччі 2023 року деяким новонародженим були присвоєні такі наймення, як Джульєта, Данієла, Емілі, Каталєя, Марселіна, Марієтта, Ріана, Ксав'єр, Вільям, Ерік, Леонардо тощо [4]. Припускаємо, що деяким українцям вони можуть видатися складними й незрозумілими, особливо в писемній комунікації, де обов'язковою вимогою є точність та правильність відтворення імені. Натомість для представників європейських країн такі наймення не створюватимуть перепон у процесі міжкультурної взаємодії.

Також особові імена можуть вказувати на гендерну належність носія. При цьому на відміну від британського репертуару особових імен, у межах якого виокремлюють парні та непарні імена, а також оніми, що називають осіб обох статей [2, с. 100], український чітко розмежований на чоловічий та жіночий. Такий розподіл фіксуємо як у лексикографічних [7, с. 8], так і в офіційних зведеннях щодо вже зареєстрованих дітей [4]. Це означає, що в процесі комунікації навіть без участі носія мовцям буде простіше передбачити його стать, використовуючи для цього лише ім'я. Натомість з гендерно-нейтральними найменнями на кшталт Оклі, Марлоу, Блер, Ронні, Санні тощо [1] можуть виникати певні труднощі, допоки мовець не уточнить стать особи, про яку, наприклад, ідеться в розмові.

Можливості антропонімів на цьому не вичерпуються: часом вони можуть вказувати на релігію носія, орієнтовний вік з урахуванням модних тенденцій, що превалювали в різні хронологічні періоди, тощо. Послугуючись антропонімами від народження, «власники» здебільшого не замислюються про те, наскільки значущими вони є для них самих, а також як багато чи мало інформації надають іншим. Здебільшого питання антропонімів постає в тих випадках, коли мовець опиняється в іншому соціокультурному середовищі, де ім'я або прізвище може полегшити чи ускладнити комунікацію.

Список використаних джерел:

1. Gooch B. Sweet unisex baby name surging in popularity in the UK as parents swoon over it. Mirror. URL: <https://www.mirror.co.uk/news/weird-news/sweet-unisex-baby-name-surging-31134207> (дата звернення: 03.03.2024).
2. Білецька І. О., Лаухіна І. С., Паладьєва А. Ф. Гендерний аспект мовних засобів вираження сучасних британських імен. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 17. Т. 1. С. 100–103.
3. Білецька І. О., Лаухіна І. С., Паладьєва А. Ф. Специфіка функціонування власних особових імен у сучасній Великій Британії. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 18. С. 101–106.
4. Інформація стосовно найпоширеніших та рідковживаних імен у II півріччі 2023 року в розрізі регіонів. Міністерство юстиції України.

URL: https://minjust.gov.ua/actual-info/info_imena (дата звернення: 03.03.2024).

5. Фаріон І. Імена та прізвища як національні ідентифікатори. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/57af1f56d25b9/> (дата звернення: 03.03.2024).

6. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. Київ : «Наукова думка», 1977. 237 с.

7. Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник. Ужгород : Ліра, 2011. 432 с.